

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

> Retouradres Postbus 20101 2500 EC Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

**Directoraat-generaal
Ondernemen en Innovatie**
Directie Innovatie

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 20
2594 AV Den Haag

Postadres
Postbus 20101
2500 EC Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/eleni

Datum 12 december 2011

Betreft Beantwoording vragen over de effectiviteit van investeringen in R&D

Geachte voorzitter,

Hierbij zend ik u de antwoorden op de vragen die zijn gesteld door het lid Dijkgraaf (SGP) over de effectiviteit van investeringen in R&D. De vragen werden mij toegestuurd op 15 november 2011 onder nummer 2011Z22990.

1

Heeft u kennisgenomen van het proefschrift van dr. P. Donselaar over innovatie en arbeidsproductiviteit?¹

Antwoord

Ja.

2

Hoe waardeert u de conclusie dat één euro extra investeren in het stimuleren van Research en Development (R&D) een groei van het bruto binnenlands product met minstens 10 euro op kan leveren?

Antwoord

Het stimuleren van R&D neemt in mijn bedrijfslevenbeleid en in de actieplannen van de topsectoren een voorname plaats in. Het kabinet stelt zich ten doel om met het nieuwe bedrijfslevenbeleid in 2020 de R&D-intensiteit te verhogen naar 2,5% van het BBP. Het proefschrift geeft een wetenschappelijke bevestiging van het grote belang van R&D voor de arbeidsproductiviteit en het concurrentievermogen.

Binnen het nieuwe beleid worden de overheidsgelden voor onderzoek en innovatie verhoogd in vergelijking met het pré-crisisjaar 2008.² De empirische resultaten in het proefschrift bieden daar wetenschappelijke ondersteuning voor. Om het hoge ambitieniveau voor de R&D-intensiteit te realiseren, is echter meer nodig dan alleen extra overheidsgelden. Het gaat ook om het verbeteren van de

¹ Donselaar, P; *Innovatie en productiviteit: het Solow-residu ontrafeld; proefschrift Erasmus Universiteit Rotterdam; november 2011.*

² *Zie het overzicht van rijksbrede middelen voor innovatie en wetenschappelijk onderzoek dat ik in oktober heb toegestuurd aan de Tweede Kamer; Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 32 637, nr. 17.*

voorwaarden voor private R&D in brede zin. Het wegnemen van belemmeringen voor innovatie in de topsectoren en een betere aansluiting van publiek uitgevoerde R&D op de behoeften van bedrijven zijn hier belangrijke elementen.

3

Hoe waardeert u de conclusie dat de multiplier van extra fiscale R&D-stimulering lager is dan de multiplier van overige overheidsfinanciering?

Antwoord

Het onderzoek geeft aan dat R&D-stimuleringsregelingen gericht op specifieke projecten per euro aan overheidsmiddelen een groter effect op de private R&D-uitgaven kunnen hebben dan algemene financiële stimulering van R&D zoals die met fiscale R&D-faciliteiten plaatsvindt. Bepalend voor de mate waarin dat zich in werkelijkheid voordoet, is in hoeverre selectie- en/of toekenningscriteria ertoe leiden dat de overheidsmiddelen in relatief sterke mate naar R&D toevloeden die anders niet zou worden uitgevoerd.

Ik waardeer het dat de auteur aan dit aspect aandacht heeft besteed. In mijn beleid is het Innovatiefonds MKB+ R&D-stimulering waarmee een hoge multiplier wordt beoogd. Naast het gerichte karakter op projecten die anders niet tot stand zouden komen (vanwege gebrek aan financiering) heeft deze regeling als groot voordeel dat bij succes van projecten gelden terugvloeien naar de overheid. Door die terugvloeiende middelen vervolgens opnieuw te investeren kan het effect op de private R&D per ingezette overheidseuro worden verhoogd.

De innovatiecontracten zijn een ander middel van dit kabinet om een hoge hefboom te bewerkstelligen van publieke middelen naar private investeringen in R&D en innovatie. Momenteel worden innovatiecontracten per topsector gevormd, waarin afspraken worden gemaakt over het uitvoeren van specifieke R&D- en innovatietrajecten in privaat-publieke samenwerkingsverbanden, zoals de Topconsortia voor Kennis en Innovatie. Publieke R&D-inspanningen worden daarbij meer dan voorheen gericht op de behoeften van het bedrijfsleven. Met de innovatiecontracten committeren bedrijven zich om private middelen te verbinden aan de activiteiten in de samenwerkingsverbanden.

Wat betreft fiscale stimulering van R&D wil ik opmerken dat de in 2007 uitgebrachte WBSO-evaluatie erop heeft gewezen dat de WBSO een effectief instrument is ter bevordering van R&D.³ Momenteel wordt de WBSO opnieuw geëvalueerd. Verder kan vermeld worden dat het CPB de in 2012 in te voeren Research and Development aftrek (RDA) als kansrijk heeft beoordeeld.⁴ In 2013 wordt de RDA+ regeling ingevoerd. Daarmee worden bedrijven fiscaal gestimuleerd om deel te nemen in Topconsortia voor Kennis en Innovatie.

³ Jong, J.P.J. de en W.H.J. Verhoeven; *Evaluatie WBSO 2001-2005. Effecten, doelgroepbereik en uitvoering*; EIM en UNU-MERIT; maart 2007.

⁴ CPB; *Reactie op Research en Development aftrek*; CPB Notitie; juni 2011.

4

Deelt u de mening dat het proefschrift laat zien dat meer overheidsinvesteringen in kennis en innovatie zichzelf ruimschoots terugverdienen?

Antwoord

Het proefschrift laat zien dat R&D en innovatie belangrijke effecten hebben op de omvang van het BBP. Een hoger BBP werkt via hogere belasting- en premieopbrengsten gunstig uit op de overheidsfinanciën. Dat overheidsinvesteringen in R&D en innovatie zich op termijn ruimschoots terugverdienen beschouw ik als een realistische mogelijkheid. Tegelijkertijd neem ik echter ook een analyse van het CPB in acht waarin een grote terughoudendheid bestaat bij de inschatting van de economische effecten van R&D en innovatie(beleid).⁵ Voorzichtigheid is op dit punt geboden.

5

Bent u bereid u binnen het kabinet sterk te maken voor extra investeringen in kennis en innovatie zodra daarvoor de mogelijkheid bestaat?

Antwoord

Het kabinet heeft met de bedrijfslevenbrief 'Naar de top. Het bedrijvenbeleid in actie(s)' onlangs een ambitieuze agenda opgesteld voor het innovatiebeleid, die de komende jaren wordt geïmplementeerd. Het nieuwe bedrijfslevenbeleid werkt eraan om op tal van punten de condities voor private R&D en innovatie gunstiger te maken, waarbij het niet primair om extra financiële overheidsmiddelen voor R&D en innovatie gaat. Het doel is wel dat er meer geïnvesteerd wordt in R&D en innovatie, maar vooral vanuit de bedrijven zelf. Met het Innovatiefonds MKB+ en de intensiveringen in fiscale R&D-stimulering geeft de overheid al sterke financiële prikkels voor extra private R&D en innovatie.

6

Wat vindt u van de suggestie van de auteur om naast de bestaande Wet Bevordering Speur- en Ontwikkelingswerk (WBSO) een incrementele R&D-faciliteit in te voeren, omdat de multiplier bij de laatste hoger is?

Antwoord

Dat is een interessante suggestie. De auteur van het proefschrift ziet dit vooral als een mogelijkheid om R&D bij grotere R&D-intensieve bedrijven extra te stimuleren. Nadelen van een incrementele regeling zijn een grotere complexiteit en hogere uitvoeringskosten. De literatuur geeft een gemengd beeld van de wenselijkheid van een incrementele regeling. De literatuur geeft verder aan dat er incrementele regelingen in verschillende vormgevingen voorkomen, waarbij het nog verre van duidelijk is aan welke vormgeving de voorkeur gegeven zou kunnen worden. Mede gelet op het feit dat de WBSO in de vorige evaluatie werd gewaardeerd als een effectieve regeling met relatief lage uitvoeringskosten, zie ik

⁵ Lanser, D. en H.P. van der Wiel; *Innovatiebeleid in Nederland: De (on)mogelijkheden van effectmeting*; CPB Achtergronddocument; mei 2011.

nog geen aanleiding om de WBSO aan te vullen met een incrementele regeling.

7

Deelt u de constatering van de auteur dat Nederlandse bedrijven steeds meer R&D uitvoeren in het buitenland, terwijl dat andersom in veel mindere mate het geval is? Bent u bereid via het bedrijfslevenbeleid R&D-uitgaven van buitenlandse bedrijven in Nederland te stimuleren? Zo ja, hoe?

Antwoord

De auteur vindt aanwijzingen in die richting, maar vooralsnog ontbreekt datamateriaal over een lange periode om dat hard te bevestigen. Vast staat wel dat de private R&D-achterstand van Nederland ten opzichte andere OECD-landen voor een deel kan worden toegeschreven aan te weinig R&D van buitenlandse bedrijven in Nederland in vergelijking met de hoeveelheid R&D die Nederlandse bedrijven in het buitenland verrichten. In het bedrijfslevenbeleid van dit kabinet is er specifiek aandacht voor het vergroten van de R&D-uitgaven van buitenlandse bedrijven in Nederland met gerichte acquisitie van buitenlandse R&D. Daarnaast draagt het beleid via versterking van het R&D-klimaat in Nederland bij aan meer R&D van buitenlandse bedrijven in Nederland.

8

Bent u bereid de auteur van het proefschrift te betrekken bij het beantwoorden van deze vragen?

Antwoord

De auteur van het proefschrift is betrokken geweest bij het opstellen van de antwoorden op deze vragen.

(w.g.) drs. M.J.M. Verhagen
Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie